

O INCURSIUNE ÎN ISTORIA COLOCVIULUI FRANCO-ROMÂN ÎN ȘTIINȚELE COMUNICĂRII

ALEXANDRA-GABRIELA CONSTANTINESCU*

ABSTRACT

AN INTRODUCTION TO THE HISTORY OF THE FRANCO-ROMANIAN COLLOQUIUM IN COMMUNICATION SCIENCES

The Franco-Romanian Colloquium Series in Communication Sciences began in 1994 and continues to this day, reaching 27 editions. The purpose of this article is to present a longitudinal look at the development of this scientific event, initiated and organized by Professor Ioan Drăgan. Topics such as: the organization of the colloquium (with reference to both the individuals and institutions that supported this endeavor, as well as the various university centers where the work was carried out); the association of the colloquium with CIFSIC (an international conference of a larger scale than the colloquium) and the immediate and long-term effects of this association; the topics proposed within the colloquiums and their temporal evolution.

The Franco-Romanian Colloquium in Communication Sciences is one of the multiple scientific legacies that Professor Ioan Drăgan has left, along with the Francophone Master, the numerous volumes and specialized articles, the research laboratories established at the Institute of Sociology of the Romanian Academy and at the Faculty of Sociology and Social Work of the University of Bucharest.

Keywords: Franco-Romanian Colloquium, information and communication sciences, scientific event.

INTRODUCERE

În calitate de proaspăt absolventă a masterului *Stratégies de Communication Internationale* (Universitatea din Bourgogne, Dijon), am participat în vara anului 2003 la organizarea Primei Conferințe Internaționale în Științele Comunicării și Informării, care a avut loc la București, odată cu cea de-a X-a ediție a Colocviului Franco-Român

* Lecturer, PhD, School of Sociology and Social Work, University of Bucharest, e-mail address: alexandra.constantinescu@unibuc.ro.

în Științele Comunicării. A fost primul meu contact cu Colocviile organizate de profesorul Ioan Drăgan în colaborare cu echipa sa de doctoranzi, căreia ulterior m-am alăturat. În următorii 10 ani am făcut constant parte din echipa de organizare română.

1. COLOCVIILE FRANCO-ROMÂNE

Ca inițiativă științifică, colocviile internaționale reprezintă o foarte bogată formă de dialog, schimb de experiență și de idei între specialiștii din țările implicate.

Cooperare academică româno-franceză nu se restrânge doar la domeniul științelor comunicării și informării (SIC), ci are o lungă tradiție și pentru științele juridice¹ și pentru cele matematice², precum și un parcurs mai recent pentru chimia medicală³ sau cea aplicată⁴.

Inițiativa creării unui colocviu franco-român în științele comunicării a apărut firesc la o personalitate de tipul celei a Profesorului Ioan Drăgan, caracterizată de o largă orientare francofonă, atât la nivel de colaboratori și prieteni, cât și la nivel de lecturi și preocupări.

Prima ediție a colocviului a marcat începutul unei frumoase prietenii și colaborări cu Nicolas Pélissier, care la momentul 1994 era doctorand⁵. Această primă ediție a fost organizată în colaborare cu universități și laboratoare de cercetare române, franceze și francofone.

Colocviile franco-române în domeniul comunicării au deja o tradiție recunoscută pe plan național și internațional. Până în prezent s-au desfășurat 27 ediții (aproape) consecutive (1994 – prezent), la care au participat renumiți cercetători din științele comunicării din lumea francofonă.

2. ORGANIZATORII INSTITUȚIONALI ȘI PARTENERII COLOCVIULUI FRANCO-ROMÂNE ÎN ȘTIINȚELE COMUNICĂRII

Din punct de vedere istoric, organizatorii instituționali români ai colocviului franco-român sunt⁶:

¹ Zilele juridice franco-române au fost inițiate în anul 1967, au avut o întrerupere în perioada 1983–1992 și au ajuns la 16 ediții (<https://www.icj.ro/zilele-juridice-franco-romane.html>).

² Colocviul Franco-Român de Matematici Aplicate numără 16 ediții, prima fiind organizată în anul 1992. (https://acad.ro/institutia/comunicateStiriInst/2024/36_ColocviuMatematica.html).

³ Colocviul Franco-Român de Chimie Medicală, patru ediții (<https://www.uaic.ro/event/colocviul-franco-roman-de-chimie-medicala-editia-a-iv-a/>).

⁴ Colocviul Franco-Român de Chimie Aplicată, cinci ediții ([http://old.uefiscdi.ro/articole/418/Al-cincilea-Colocviu-Franco-Roman-de-Chimie-Aplicata-\[Le-5-eme-Colloque-Franco-Roumain-de-Chimie-App.html](http://old.uefiscdi.ro/articole/418/Al-cincilea-Colocviu-Franco-Roman-de-Chimie-Aplicata-[Le-5-eme-Colloque-Franco-Roumain-de-Chimie-App.html)]).

⁵ A se vedea, în acest sens, articolul lui Nicolas Pélissier din prezentul număr al revistei.

⁶ Marinescu, A.-H., Morelli, P. (2015), Intersections. Construction des savoirs en information-communication dans l'espace francophone, 20e colloque franco-roumain, <http://cahiers.sfsic.org/sfsic/index.php?id=503>.

– Universitatea din București (prin Facultatea de Sociologie și Asistență Socială, Facultatea de Jurnalism și Științele Comunicării, precum și Facultatea de Litere);

– Academia Română (prin Institutul de Sociologie, Laboratorul de Sociologie a comunicării și a spațiului public);

– Școala Națională de Studii Politice și Administrative.

Chiar dacă primele ediții au fost organizate exclusiv de instituțiile din București (pe partea română), ulterior s-au alăturat proiectului și universități din alte centre universitare (Cluj, Brașov), pe de o parte ca un semn al extinderii domeniului științelor comunicării în spațiul academic din România și, pe de altă parte, ca o confirmare a succesului acestui proiect (*i.e.*, seria Colocviilor).

În ceea ce privește organizatorii instituționali francezi ai Colocviului, aceștia sunt:

– Universitatea din Nisa, Sophia Antipolis (laboratorul I3M);

– Universitățile Lyon 1, Lyon 2, Lyon 3 (prin laboratoarele Élico, IEP, ENSSIB);

– Universitatea Sorbonne Nouvelle-Paris 3 (prin laboratorul CIM: *Communication, information, médias*);

– Universitatea din Bourgogne (prin laboratorul Ciméos);

– Universitatea Catolică din Louvain (prin centrul de cercetare în comunicare Recom).

Dincolo de aceste instituții există însă oamenii, cei care au făcut posibilă această longevitate extraordinară a colocviului. Trebuie menționați în special cinci profesori-cercetători, ale căror eforturi susținute de-a lungul anilor au permis existența colocviilor:

– Ioan Drăgan⁷ (Facultatea de Sociologie și Asistență Socială, centrul CSMNTC, Universitatea din București);

– Camelia Beciu (Institutul de Sociologie al Academiei Române/SNSPA);

– Nicolas Péliissier (Universitatea din Nisa Sophia-Antipolis, I3M);

– Adela Rogojinaru⁸ (Facultatea de Litere, Departamentul de Științe ale Comunicării, Universitatea din București);

– Daniela Roventă-Frumușani (Facultatea de Jurnalism și Științele Comunicării, Departamentul de Antropologie Culturală și Comunicare, Universitatea din București).

Longevitatea acestor colocvii se datorează și sprijinului oferit constant în timp de către partenerii instituționali, printre care amintim:

– Ambasada Franței în România;

– Institutul Francez din București;

– Agenția Universitară a Francofoniei, Biroul Europa Centrală și Orientală.

⁷ Ioan Drăgan, 1931–2024.

⁸ Adela Rogojinaru, 1963–2014.

3. COLOCVIUL BILATERAL ȘI CIFSIC⁹

Trebuie menționat că până la ediția a X-a, colocviul a fost mai degrabă unul restrâns numeric și geografic, precum și informal, bazat în principal pe puternica rețea de relații personale și instituționale ale lui Ioan Drăgan¹⁰. Ediția a X-a, care s-a suprapus și cu primul CIFSIC, a reprezentat o deschidere academică și pentru colocviu, care a beneficiat la edițiile următoare de rețeaua de participanți și de instituțiile partenere ale acestei puternice manifestări internaționale. Începând de la această ediție se stabilizează și comitetele științifice de selecție a prezentărilor, ceea ce a imprimat colocviilor o unitate de viziune asupra temelor propuse și a ridicat valoarea științifică a lucrărilor prezentate în cadrul acestora.

În cadrul celor 27 de ediții ale colocviului se remarcă afilierea cu CIFSIC în două momente simbolice pentru colocviile franco-române: la ediția cu numărul X (2003), respectiv la cea cu numărul XX (2014). Organizarea concomitentă a acestor două manifestări științifice din anul 2014 a fost posibilă prin cooperarea a patru centre universitare¹¹:

- Centrul de Cercetare asupra Medierilor (CREM, Universitatea Lorraine/Universitatea Haute-Alsace, Franța);
- Informație, Medii, Media, Medieri (I3M, Universitatea Sophia Antipolis, Nisa, Universitatea din Toulon, Franța);
- Centrul de Studii Media și Noi Tehnologii de Comunicare (CSMNTC, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială, Universitatea din București, România);
- Centrul regional francfon de cercetări avansate în științe sociale (CEREFREA, Universitatea din București, România).

Așa cum ediția a X-a a reprezentat un punct de cotitură, la fel se poate spune și despre ediția cu numărul XX, care a oferit posibilitatea de exprimare academică unui număr semnificativ de doctoranzi și tineri cercetători.

4. TEMELE COLOCVIULUI FRANCO-ROMANE ÎN ȘTIINȚELE COMUNICĂRII ȘI CONECTAREA LOR CU REALITĂȚILE PREZENTULUI

Parcurgând lista cu titlurile colocviilor, se observă că temele alese fac parte din trei mari categorii:

⁹ CIFSIC – Conferința Internațională Francofonă în Științele Informării și Comunicării.

¹⁰ În acest sens, a se vedea și articolul lui Nicolas Pélissier.

¹¹ Marinescu, A.-H., Morelli, P. (2015), *Intersections. Construction des savoirs en information-communication dans l'espace francophone*, 20e colloque franco-roumain, <http://cahiers.sfsic.org/sfsic/index.php?id=503>.

a. Teme generale, care de cele mai multe ori sunt recurente:

- Spațiul public (edițiile I, II, VII);
- Mass media/televiziunea (edițiile I, V, VIII, XVI, XXIV);
- Mediatizarea (edițiile II, III, VII, X).
- Comunicarea (edițiile VIII, XV, XVI, XVII, XVIII, XXIII, XXV);
- Cultura (edițiile XV, XXV);
- Cunoașterea (ediția XX);

b. Teme specifice, care de cele mai multe ori sunt recurente:

- Noile tehnologii de comunicare (edițiile III, V, VIII, X);
- Comunicarea politică (ediția IV);
- Jurnalismul (edițiile VI, XIII, XXVI);
- Comunicarea organizațională (edițiile XIV, XIX);
- Google (ediția XII);
- Religia (ediția XXI–XXII, realizată în parteneriat cu Mitropolia Banatului¹²);
- Digitalizarea informației (edițiile XXIII, XXIV).

c. Teme inspirate din evenimentele extraordinare ale prezentului:

- Atentatele din 11 septembrie 2011 (la colocviul din anul 2012, ediția IX);
- Dezvoltarea AI (în anul imediat următor lansării primei versiuni a ChatGPT, ediția XXVI);
- Post-adevărul și manipularea (în contextul campaniilor electorale europene din anul 2024, marcate de suspiciuni cu privire la interferențe străine, ediția XXVII).

Cu puține excepții, colocviile au propus la fiecare ediție teme compuse din două, uneori trei subteme, arătând astfel o deschidere pentru o acoperire cât mai cuprinzătoare a domeniului.

Dacă ne referim la nivelul de generalitate al titlurilor colocviilor, se observă în cazul primelor 20 de ediții o tendință puternică spre subiectele „cuprinzătoare”. Aici se vede cel mai clar amprenta lui Ioan Drăgan în modelarea colocviului, datorită înclinației sale către exhaustivitate¹³, la care face referire și Camelia Beciu în prezentul grupaj omagial. Retragera treptată din viața științifică a profesorului Drăgan a fost însoțită de „ieșirea” colocviului din București (începând cu anul 2017

¹² <https://mitropolia-banatului.ro/colcovieu-bilateral-franco-roman-la-timisoara/>

¹³ A se vedea, în acest sens, lucrarea *Comunicarea. Paradigme și teorii* (2007), ce cuprinde aproape 1 400 de pagini.

colocviul se organizează preponderent în alte centre universitare) și de o specificitate mai pronunțată a titlurilor colocviilor (și implicit, de o legătură mai puternică cu realitățile prezentului).

5. REZULTATELE EDIȚIILOR COLOCVIULUI FRANCO-ROMÂNE ÎN ȘTIINȚELE COMUNICĂRII

Seria Colocviilor franco-române a fost însoțită de publicarea lucrărilor prezentate în Actele colocviului, uneori la edituri din România, alteori la edituri din Franța. Pentru autorii români, publicarea internațională a lucrărilor a reprezentat o plusvaloare pentru carierele lor academice. De asemenea, colaborarea cercetătorilor din lumea francofonă a condus la numeroase schimburi de studenți, masteranzi și doctoranzi prin programul Erasmus, precum și la coordonarea în co-tutelă a tezelor de doctorat.

Însă, atunci când evaluăm finalitatea unui demers științific, putem lua în calcul și alte efecte în afara celor clasice, mai sus menționate. În acest sens, observăm că dintre ultimele șase ediții ale colocviului, cinci au avut loc în afara capitalei: Timișoara, Cluj-Napoca, Iași, Bacău și Suceava. Menționăm acest aspect deoarece, de la înființare și până în anul 2014, colocviile au avut loc tradițional în București. Deschiderea către celelalte centre universitare a avut loc după a doua conferință CIFSIC, suprapusă cu ediția XX a colocviului (2014). Considerăm această deschidere cu dublu folos: în primul rând, pentru cercetătorii români reprezintă o accesibilizare geografică a unei manifestări științifice internaționale (extrem de folositoare pentru diversitatea punctelor de vedere academice exprimate), iar în al doilea rând, pentru cercetătorii francofoni este un foarte bun prilej de a cunoaște România și în afara cadrului științific.

CONCLUZIE

Chiar dacă au avut sincope temporare (au existat câteva momente de întrerupere a consecutivității edițiilor, în anii 2012, 2015–2016, 2020–2021 și 2024), Colocviile Franco-Române în Științele Comunicării au instituit o tradiție academică respectată și așteptată de participanții români și francofoni.

Ediția din acest an este prima care se desfășoară fără prezența lui Ioan Drăgan (prezență fizică sau intelectuală). Dincolo de umbra de tristețe care însoțește această premieră nedorită, trebuie remarcat că însuși faptul că „proiectul seriei Colocviilor”, unul dintre copiii din suflet al profesorului Drăgan, îi supraviețuiește acestuia relevă valoarea de durată pe care Profesorul a reușit să o imprime acestei manifestări științifice.

Este o responsabilitate pentru noi să ducem proiectul mai departe!

Tabel centralizator al edițiilor Colocviului franco-român

Ediția:	Denumirile edițiilor Colocviului Franco-Român	Data	Locul	Teme abordate:
I	Mass media și emergența spațiului public	1994	București	
II	Societate și mediatizare	1995	București	– mizele mediatizării spațiului public; – televiziunea, simbolismul politic și noile imaginare colective; – discursuri mediatice și discursuri ale actorilor politici.
III	Postmodernitate, mediatizare și noile tehnologii de comunicare	1996	București	– televiziunea și comunicarea politică; – simbolică politică și noile forme ale discursului televizual; – analiza discursului mediatice asupra cotidianului; – cybercultura și noile figuri ale raporturilor dintre real și virtual.
IV	Mizele comunicării politice	1997	București	– comunicarea electorală, discursul politic și mediatizarea; – media, politicul și opinia publică; – sondajele și construirea electoratului; – identitatea locală și noile mize ale comunicării locale.
V	Televiziune, cultură și noile tehnologii de comunicare	1998	București	– audimat, grile de programare și mutația genurilor televizuale; – discursul neo-televiziunii; - media, cultură și ideologie; – ritualuri de masă în era televiziunii; – televiziunea în fața noilor tehnologii de comunicare.
VI	Jurnaliștii: actori ai crizei comunicării	1999	București	– relația cu sursele și producția de informație; – organizațiile mediatice, construcția identitară și autonomia profesională a jurnaliștilor; – scenarizarea comunicării mediatice și noile forme de interacțiune cu publicul.
VII	Scenarizări mediatice și construcția spațiului public	2000	București	– scenarizări mediatice ale debaterii; – reconfigurarea debaterilor televizate și emergența noilor

Ediția:	Denumirile edițiilor Colocviului Franco-Român	Data	Locul	Teme abordate:
				forme ale spațiilor deliberative ritualizate; – poziția paradoxală a jurnaliștilor – între expertiză și vulgarizare.
VIII	Media, noile tehnologii și redefinirea teritoriilor comunicării	2001	București	– noi abordări ale efectelor și ale receptării media; – comunitățile virtuale și reconstrucția spațiului public; – noi identități, funcții și roluri ale comunicatorilor.
IX	Comunicare, credințe și civilizații. Discursul mediativ privind evenimentele din 11 septembrie	2002	București	– analiza comparată a discursurilor politice și mediatice asupra atentatelor teroriste din 11 septembrie; – impactul reprezentărilor publicului și a imaginarelor colective asupra discursului media și a receptării acestuia; – socio-economia media și a noilor tehnologii în comunicarea transculturală.
X	Suporturi, dispozitive și discursuri mediatice în momentul internaționalizării	28 iunie– 2 iulie 2003	București	Colocviul a fost organizat concomitent cu prima <i>Conferință internațională francofonă în Științele Informării și Comunicării</i> (CIFSIC).
XI-XII	Lumea după Google	2–4 iulie 2005	București	
XIII	Există o știință a jurnalismului fără frontiere?	7–8 iulie 2006	București	– modele jurnalistice; – structurarea cercetării în jurnalism; – schimbări în jurnalism în contextul globalizării.
XIV	Organizațiile și cultura media – transformări corporative	1–2 iunie 2007	București	Colocviul a fost organizat în cadrul Conferinței Internaționale „ <i>Les fondements de la communication organisationnelle: tendances actuelles</i> ”, Facultatea de Litere.
XV	Comunicarea culturii, cultura comunicării	26–29 iunie 2008	București	– definițiile culturii și relația acesteia cu comunicarea; – rolul mass media în domeniul culturii; – o cultură a obiectului comunicant.
XVI	Frontiere, comunicare, mass media	2009	București	

Ediția:	Denumirile edițiilor Colocviului Franco-Român	Data	Locul	Teme abordate:
XVII	Comunicarea – între logici comerciale și logici solidare	10–12 iunie 2010	București	
XVIII	Urme, memorie și comunicare	30 iunie–1 iulie 2011	București	
XIX	Actualitatea științifică în comunicarea organizațională: chestionarea noilor provocări, problematici și practici	14–16 martie 2013	București	– sisteme informaționale și probleme organizaționale; – inteligență informațională, marketing interactiv, etică și tehnologii informaționale; – cultura digitală în organizații; – rolul și efectele blogurilor și rețelelor sociale asupra practicilor informaționale și de comunicare ale organizațiilor.
XX	Intersectări. Construcția cunoașterii în informație-comunicare în spațiul francofon	30 octombrie–1 noiembrie 2014	București	Colocviul a fost organizat concomitent cu a doua <i>Conferință internațională francofonă în Științele Informării și Comunicării</i> (CIFSIC). Temele conferinței au fost¹⁴: – mass media și jurnalismul; – comunicarea organizațională; – comunicarea publică și politică; – patrimoniu și cultură; – analiza practicilor și utilizării dispozitivelor digitale; – ingineria cunoașterii.
XXI–XXII	Politică și religie în contextul provocărilor comunicării digitale	8–10 iunie 2017	Timișoara	– provocările noilor media în comunicarea politică și religioasă; – dialogul interconfesional.
XXIII	Informație, Comunicare și Științe Umaniste Digitale. Probleme și provocări pentru îmbogățirea epistemologică	18–20 octombrie 2018	Cluj-Napoca	– semantica conținutului și organizarea cunoștințelor; – publicații digitale și forme de scriere hipermedia; – de la culturi media la culturi digitale; – crearea și diseminarea arhivelor digitale; – epistemologia datelor și efectele structurale ale instrumentelor digitale.

¹⁴ Angelica-Helena Marinescu, Pierre Morelli, 2015, <https://cahiers.sfsic.org/sfsic/index.php?id=503#tocto1n1>.

Ediția:	Denumirile edițiilor Colocviului Franco-Român	Data	Locul	Teme abordate:
XXIV	Intellectualii și mass media. Impactul digitalizării formelor de angajament și dezbateri publice	31 octombrie–2 noiembrie. 2019	București	– redefinirea intelectualului și a câmpului intelectual în ecosistemul digital; – noi forme de implicare și dezbateri într-un spațiu public digitalizat; – intelectualii în relația cu mass media și apariția unor noi actori concurenți.
XXV	Mondializarea comunicării: diversitatea culturilor în cauză	26–28 mai 2022	Iași	– conceptul de diversitate culturală: geneză, actualitate și uz academic; – protecția patrimoniului material și imaterial; – mize comunicaționale legate de diversitate în organizații și teritorii; – noi expresii ale diversității și metisajului în arte și creație; – mass-media, diversitate și noi forme de jurnalism; – mize politice și geostrategice ale diversității – locul francofoniei.
XXVI	Ordine și dezordine informațională. Jurnalismul pus la încercare de inteligența artificială și de date	26–28 octombrie 2023	Bacău	– practicile mediatice și noile scheme de creare, difuzare și receptare a informației; – riscurile implicate de mediul online de comunicare: infobezitate, confuzie, dezinformare, manipularea opiniei publice; – bulversările pe care inteligența artificială și algoritmi le aduc în activitatea jurnalistică.
XXVII	Narațiunea mediatică din perspectiva «post-adevărului»	23–25 mai 2025	Suceava	– reprezentări mediatice ale războaielor și crizelor; – comunicare și dezinformare; – <i>fact-checking</i>; – opinii și manipulare.

BIBLIOGRAFIE

1. Marinescu, A.-H., Morelli, P. (2015). «Intersections. Construction des savoirs en information-communication dans l'espace francophone, 20^e colloque franco-roumain», *Les Cahiers de la*

SFSIC [En ligne], Collection, 11 – *Varia*, QUESTIONS DE RECHERCHE, accesat la date de: 15/04/2020, URL : <http://cahiers.sfsic.org/sfsic/index.php?id=503>.

2. https://acad.ro/institutia/comunicateStiriInst/2024/36_ColocviuMatematica.html
3. <https://www.icj.ro/zilele-juridice-franco-romane.html>.
4. <https://www.uaic.ro/event/colocviul-franco-roman-de-chimie-medicala-editia-a-iv-a/>).
5. [http://old.uefiscdi.ro/articole/418/Al-cincilea-Colocviu-Franco-Roman-de-Chimie-Aplicata-\[Le-5-eme-Colloque-Franco-Roumain-de-Chimie-App.html](http://old.uefiscdi.ro/articole/418/Al-cincilea-Colocviu-Franco-Roman-de-Chimie-Aplicata-[Le-5-eme-Colloque-Franco-Roumain-de-Chimie-App.html).
6. <https://mitropolia-banatului.ro/colcoviul-bilateral-franco-roman-la-timisoara/>.

